

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/giganci-nauki-pl/137491,Wielcy-polscy-wynalazcy-w-II-Rzeczypospolitej-Ignacy-Mos-cicki.html>
02.03.2026, 00:54

Wielcy polscy wynalazcy w II Rzeczypospolitej - Ignacy Mościcki

Polecamy film dokumentalny Aliny Czerniakowskiej o Ignacym Mościckim - polskim chemiku, polityku, w latach 1926-1939 Prezydencie Rzeczypospolitej Polskiej, naukowcu i budowniczym polskiego przemysłu chemicznego.

Reżyseria i scenariusz filmu: Alina Czerniakowska, konsultacja prof. Bolesław Orłowski

* * *

Ignacy Mościcki (ur. 1 grudnia 1867 r., zm. 2 października 1946 r.) – rówieśnik Józefa Piłsudskiego, zaliczał się do pogrobowców powstania styczniowego, pokolenia niepokornych. Wywodził się z rodziny szlacheckiej z Mazowsza o ugruntowanych tradycjach patriotycznych: dziadek ze strony ojca, Walenty, brał udział w powstaniu listopadowym, a ojciec, Faustyn Walenty, razem z braćmi walczył w powstaniu styczniowym.

Ignacy wychowywał się wraz z piątką rodzeństwa, trzema braćmi i dwiema siostrami. Nauki szkolne pobierał w Płocku, Zamościu i Warszawie, studiował na politechnice w Rydze, gdzie związał się początkowo z „Zetem”, a następnie II Proletariatem. W 1892 r. zagrożony aresztowaniem (brał udział w przygotowaniu zamachu na warszawskiego generał-gubernatora) emigrował i ostatecznie osiedlił się w Anglii. Był członkiem Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich (zasiadał w zarządzie sekcji londyńskiej), jako delegat uczestniczył w Kongresie II Międzynarodówki.

W roku 1897 związał się z uniwersytetem we Fryburgu, specjalizował się w elektrochemii. Podjął również pracę w firmie Société de l'Acide Nitrique produkującej kwas azotowy. Mościcki opracował oryginalną metodę wytwarzania tej substancji, skonstruował ponadto kondensatory wysokiego napięcia i wdrażał te urządzenia do produkcji. Był również twórcą technologii syntezy cyjanowodoru i wynalazcą wielu patentów przemysłowych. W 1912 r. związał się ze Szkołą Politechniczną we Lwowie (od 1925 r. noszącą nazwę Politechniki Lwowskiej), w 1915 r. został dziekanem Wydziału Chemicznego. Podczas I wojny światowej uczestniczył aktywnie w pracach niepodległościowych w Lidze Niezawisłości Polski.

W niepodległej Polsce zaangażował się w budowę przemysłu chemicznego. Utworzył Chemiczny Instytut Badawczy, w końcu 1925 r. objął zaś Katedrę Elektrochemii Technicznej Politechniki Warszawskiej. Od połowy 1922 r. kierował Państwową Fabryką Związków Azotowych w Chorzowie, a w latach 1928–1930 Państwowymi Zakładami Związków Azotowych w Tarnowie. W tym ostatnim przypadku jedynie nominalnie, od czerwca 1926 r. sprawował bowiem urząd prezydenta RP.

W czasie, gdy rzeczywistym dysponentem władzy państwowej był Józef Piłsudski, rola Mościckiego sprowadzała się do pełnienia funkcji o charakterze reprezentacyjnym, choć starał się wywierać wpływ na kierunki rozwoju gospodarczego kraju. Ponowny wybór na prezydenta w maju 1933 r. sprawił, że uaktywnił się również na polu politycznym. Po śmierci Piłsudskiego stał na czele tzw. grupy zamkowej, frakcji obozu sanacyjnego współrządzającej z gronem polityków skupionych wokół marszałka Rydza-Śmigłego. Jako prezydent zdecydowanie odrzucił latem 1939 r. pomysł powołania do życia rządu obrony narodowej, w którego skład weszliby również przedstawiciele opozycji. 1 września 1939 r. wydał odezwę, wzywając do skupienia się wokół „Wodza Naczelnego i sił zbrojnych”, by w ten sposób dać „godną odpowiedź napastnikowi”. Z powodu szybkich postępów wojsk niemieckich i agresji sowieckiej wieczorem 17 września Mościcki ewakuował się do Rumunii, gdzie został internowany. Urząd złożył 30 września 1939 r. W końcu tego roku udał się z Rumunii do Szwajcarii, gdzie w październiku 1946 r. zmarł.

Biogram opublikowany w kalendarzu IPN na 2021 rok
Konsultacja merytoryczna: prof. dr hab. Włodzimierz Suleja